

Fauna onderbelicht in milieu-effectrapportage

"Hoe is het gesteld met de kwaliteit van faunagegevens die in milieu-effectrapporten gepresenteerd worden? Lang niet altijd even rooskleurig, zo blijkt uit een onderzoek waarin 24 milieu-effectrapporten tegen het licht werden gehouden. Veel gegevens zijn verouderd of te grofmazig. Vaak is volstrekt onduidelijk waarom de ene faunagroep wel behandeld wordt en de andere niet. En nogal eens wordt geclaimd dat er geen gegevens zijn terwijl die achteraf beschouwd wel degelijk beschikbaar waren geweest."

Zo begint een onlangs verschenen rapport waarin verslag wordt gedaan van een onderzoek naar de inbreng van de fauna in de milieu-effectrapportage (mer). Naast het onderzoeksverslag bevat het rapport tevens het verslag van een workshop, een handreiking voor de verbetering van de mer-procedure inzake de fauna en afgesproken vervolgacties. Het laatste komt er op neer dat aan de Commissie-mer gevraagd zal worden om een fauna-checklist op te stellen en aan de PGO's om de procedurele, inhoudelijke en organisatorische aspecten voor een betere inbreng van de fauna nader uit te werken. Het onderzoek zelf werd namens de VZZ uitgevoerd door Marijke Drees en Hans Huitema.

Bij het lezen van het rapport kwam bij mij de vraag op of de altijd weer opduikende behoefte aan en roep om meer inventarisatiegegevens wel terecht is. Ik haast me om aan te geven dat ik niets tegen meer inventariseren heb, maar ik vraag me wel af of er geen andere, of minstens aanvullende, benaderingen denkbaar zijn. Bij het laatste denk ik bijvoorbeeld aan de mogelijkheid van simulaties, waarbij zowel informatie over oppervlak en kwaliteit van

habitat wordt gebruikt (als schatters van de aanwezigheid van diersoorten) als geautomatiseerde ingreep-effectrelaties. Een direct voordeel hiervan is dat de aannames expliciet en geformaliseerd zijn - en dus voor iedereen controleerbaar - en dat het hanteren van andere aannames makkelijk uitvoerbaar is en de nieuwe uitkomsten snel kunnen worden berekend.

Een bezwaar van het zorgvuldig uitgevoerde onderzoek is in mijn ogen dat de aandacht zich sterk richt op de inbreng

te faunagegevens veel variatie vertoont.

De oplossing voor de gesig-naleerde problemen wordt gezocht in het meer betrekken van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties - PGO's (sinds kort verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora en Fauna - VOFF) bij het maken van milieu-effectrapportages, vooral waar het gaat om inzicht in en het verkrijgen van inventarisatiegegevens. Daarbij wordt nauwelijks aandacht gegeven aan de voor- en nadelen van een dergelijke constructie. Ook het creëren van meer maatschappelijk draagvlak - m.i. minstens zo belangrijk! - blijft onderbelicht. Daardoor ontstaat de indruk dat teveel vanuit de optiek van de PGO's zelf is gekeken. Zo wordt bijvoorbeeld de (optimale) inbreng van de archeologische waarden door de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) in de mer-procedure benadrukt, maar wordt niet onderkend dat de ROB een geheel andere (overheids)taak en status heeft dan de VOFF.

De bovenstaande opmerkingen nemen niet weg dat met dit rapport duidelijk is aangetoond dat het met de inbreng van de fauna in de mer-procedure (nog) niet best gesteld is. Het is onthutsend om te lezen dat aan de fauna vaak op basis van onjuiste argumenten geen aandacht gegeven wordt (soms zelfs uit pure gemakzucht). Met dit onderzoek is het onderwerp 'fauna in de mer' definitief op de agenda geplaatst en dat is zonder meer een uitstekende zaak!

Kees J Canters

Drees, J.M. & H. Huitema, 1997.

BESPREKING BOEK

Het gebruik van gegevens over de fauna in de milieu-effectrapportage. - Milieu-effectrapportage 57. Ministeries VROM en LNV. 102 p. Prijs f. 27,50 (BF 550). Schriftelijk te bestellen bij Distributiecentrum VROM, Postbus 351, 2700 AJ Zoetermeer, Nederland, onder vermelding van de distributiecocode 18507/192.

Nieuwe IMAX film over Alaska

In het Omniversum in Den Haag draait een nieuwe grootbeeldfilm over Alaska. Nu is de natuur daar van zichzelf eigenlijk al spectaculair genoeg, maar een IMAX film geeft het

toch een extra dimensie. Zo'n film wordt geprojecteerd op een reusachtig half-bolvormig scherm, met imposante geluidseffecten, waardoor je het idee hebt dat je zelf midden in het beeld staat. De film begint met een animatie van gletsjer bewegingen over het noordelijk halfrond tijdens de laatste ijstijd, en de toen aanwezige droge verbinding tussen Siberië en Alaska. Men vermoedt dat de eerste mensen, maar ook veel soorten (zoog)dieren, vanuit Siberië over deze landbrug naar de Amerikaanse continenten zijn getrokken. Acteurs spelen een jachtscene van deze eerste

Amerikanen op caribou na. Je kijkt letterlijk over de hoofden van deze mensen, die als caribou, compleet met geweien, verkleed zijn, mee naar de ontelbare dieren. De beelden van deze caribou zijn, vooral als ze met grote snelheid voorbij komen, indrukwekkend. Veel beelden van de met sneeuw en ijs bedekte bergen zijn vanuit de lucht genomen en kennen een ongekend ruimtelijk effect. Daarnaast worden

Voor grizzly beren is de zalmtek een tijd van overvloed. De vetvoorraad die wordt opgebouwd is hard nodig om de winter door te komen.

uiteraard het noorderlicht, de boreale bossen, de toendra's en de dieren die daar leven in beeld gebracht. Voor wat betreft de zoogdieren gaat het hierbij om onder andere de grizzly, zwarte beer, ijsbeer, eland, (rode) vos, zeeleeuw en bultrug-walvissen. Van bultruggen worden unieke beelden van sociaal vissen vertoond. Enkele dieren leggen een 'gordijn' van luchtbellen om een school vissen, waarna de bultruggen van onder, en met open bek, door het water omhoog schieten. De vissen raken in paniek, durven niet door het gordijn van luchtbellen te zwemmen, worden naar de oppervlakte gedreven en springen daar dan boven het water uit. Omdat de vissen op één plek geconcentreerd blijven hebben de bultruggen ze letterlijk voor het opscheppen.

De film is, mede door de belevenis van het grootbeeld-formaat, het bekijken waard, hoewel er enkele onscherpe stukken tussen zitten. Tot en met augustus 1998 worden er op dinsdag t/m zondag 3-4 voorstellingen per dag vertoond, in de vakanties ook op maandag. Toegangspreis: Volw. f 17,50, t/m 12 jr. f 13,-. Adres: Omniversum, Pres. Kennedylaan 5, 2517 JK Den Haag. Informatie en reserveringen: Tel. 070-3545454 (NL).

Marcel Huijser

Gegevensbeherende Organisaties, waartoe de VZZ en de VLEN behoren) verenigd in de VOFF: De Vereniging Onderzoek Flora en Fauna. Een van de eerste concrete projecten was het uitbrengen van een Jaarboek Natuur. Het project mag met de uitgave van het Jaarboek Natuur '97 als zeer geslaagd worden beschouwd. Met name de Rode Lijst-soorten, Doelsoorten en karakteristieke soorten van bepaalde landschappen krijgen de aandacht.

In het hoofdstuk van de VZZ resulteert dit bijvoorbeeld in paragrafen over 'Open water (zout)', waarbij de vooruitgang van de dolfinen in de Noordzee belicht wordt. Bij het kopje 'Open water (zoet) / Moeras' krijgen de muskusrat en de waterspitsmuis de aandacht, maar ook zoogdieren van 'Loofbos', 'Agrarisch gebied' en zelfs 'Stedelijk gebied' (steenmarter!) worden behandeld.

Het hoofdstuk van de VLEN richt zich uiteraard specifiek op de vleermuizen. De aantalsontwikkelingen van verschillende soorten in winterslaap wordt uitgebreid besproken, zelfs de

eerste voorzichtige trends uit de PTT-tellingen (Punt-Transect-Tellingen) van het project Zoogdiermonitoring worden gepresenteerd. Het belang van de PTT-tellingen wordt nog eens benadrukt, omdat met deze methode ook vleermuissoorten kunnen worden gevolgd die ontbreken in de wintertellingen.

Iedere PGO presenteert op soortgelijke wijze zijn of haar planten- of diergroep, waardoor een overzichtelijk beeld ontstaat van hoe het met de natuur in Nederland gesteld is. Het jaarboek is een absolute aanrader voor de leestafel en voor de prijs (fl. 40,- direct bij de KNNV, fl. 32,50 voor VZZ-leden) hoeft je het boek niet te laten staan.

Maurice La Haye

Jaarboek Natuur 1997, De winsten verliesrekening van de Nederlandse Natuur. Uitg. Vereniging Onderzoek Flora en Fauna. Stichting Uitgeverij van de KNNV, Utrecht/VOFF, Wageningen (1997). ISBN: 90 5011 1084. Redactie-coördinatie: K. Veling, L. Verheggen en I. van Halder. Projectleider: B.H. van Leeuwen.

Toestand van de natuur op presenteerblaadje

Altijd al willen weten hoe het met de natuur in Nederland is gesteld? Dan is het 'Jaarboek Natuur 1997, De winst- en verliesrekening van de Nederlandse Natuur' verplichte kost! In heldere overzichtelijke verhalen wordt per planten- en diergroep dieper ingegaan op de voor- en achteruitgang in de afgelopen jaren.

Sinds 1996 zijn de meeste PGO-s (de Particuliere